

IHME Helsingin nykytaideteos toi paleotsooisen alkumetsän ja modernin Amazonin tuoksut Kumpulaan

J. SAKARI SALONEN

Helsinkiläinen yleisö ja taiteen ystävät saivat kuluneen syyskuun aikana aivan uudenlaisen näkökulman geologiseen historiaan, kun skotlantilaisen taiteilijan **Katie Patersonin** nykytaideteosta ”To Burn, Forest, Fire” esitettiin eri puolilla pääkaupunkia. Nykytaideorganisaatio IHME Helsingin (<https://www.ihmehelsinki.fi/>) tilaama, taidetta ja tiedettä yhdistävä työ pyrki rekonstruoidaan maapallon ensimmäisen ja viimeisen metsän tuoksut ja tätä kautta kiinnittämään huomiota planeettaamme koettelemaan ekologiseen kriisiin.

Työn tukena oli monitieteinen, kansainvälinen tutkijaryhmä, joka auttoi Patersonia seulomaan maapallon muinaisten ja nykyisten ympäristöjen joukosta sopivat metsätyypit ja tunnistamaan niille ominaisia tuoksua muodostavat kemialliset ja biologiset osatekijät. Teoksen tieteellisen taustatyön (ks. artikkeli *Geologi-lehdessä* 2/2021; Paterson ym. 2021) pohjalta ensimmäiseksi metsäksi valittiin 385 miljoonaa vuotta vanha devonikautinen metsä, joka tunnetaan New Yorkin osavaltiossa tehtyjen fossiililöytöjen perusteella. Viimeistä metsää valittiin symboloimaan moderni Amazon, jota uhkaa kuluva vuosisadan edetessä niin ihmisen maankäyttö kuin ilmastomuutoskin. Lopuksi ensimmäisen ja viimeisen metsän tuoksuista laadittiin japanilaisyritys Shoyei-don toimesta suitsukkeet, joita voitaisiin polttaa työn esityskohteissa.

Syyskuun aikana suitsukeseremonioita järjestettiin kaikkiaan 35 kappaletta 15 eri kohteessa, ja muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kaikissa oli sallittu maksimimäärä osallistujia, kertoo **Paula Toppila**, IHME Helsingin toiminnanjohtaja ja kuraattori. Vastaanotto on ollut innostunut. ”Teoksen vastaanotto on ollut erittäin myönteistä ja tiedotusvälineet ovat poikkeuksellisen laajasti nostaneet tätä teosta esiin”, sanoo Toppila. Näkyvyyttä ”To Burn, Forest, Fire” sai esimerkiksi YLEn pääuutislähetyksessä syyskuun 3. päivä sekä Helsingin Sanomien arviossa (Lipponen 2021), joka kiitti teoksen riisuttua ja jopa meditatiivista luonnetta. Yleisöpalautteen perusteella kohokohtia olivat ulkona toteutetut seremoniat, joita järjestettiin Suomenlinnassa saaren vanhimman tammen luona ja Kumpulan kasvitieteellisessä puutarhassa havupuiden alla. Lisäksi kulttuurikeskus Stoassa ja myös seremoniasarjan alussa toteutettu tilaisuus Temppeliaukion kirkossa, jossa osallistujia oli sata, olivat Toppilan mukaan erityisiä.

Syyskuun 21. päivä oli tuoksuseremonian vuoro saapua yhdelle geologisen historian tutkimuksen avainpaikalle Suomessa: Helsingin yliopiston Kumpulan kampukselle. Paikaksi oli valittu Physicum-rakennus ja Geotieteiden ja maantieteen osaston valopiha, jossa maapallon pitkä menneisyys on läsnä myös Suomen kallioperää kuvaavan kivikartan muodossa. Muiden kohteiden mukaisesti Kumpulankin

Kuva 1. Kellonsoitto aloitti seremonian toisen osuuden ja kuljetti osallistujat paleotsooiselta maailman-
kaudelta nykypäivän Amazonille. Kuva: Veikko Somerpuro.

Figure 1. A soft ring of a bell started the second part of the ceremony and transported the participants
from the Palaeozoic to the modern-day Amazon. Photo: Veikko Somerpuro.

Kuva 2. Hennot suitsuketikut täyttivät Kumpulan valopihan muinaisen ja nykyisen
metsän tuoksuilla. Kuva: Veikko Somerpuro.

Figure 2. The slender incense sticks filled the Kumpula campus atrium with the
scents of ancient and modern-day forests. Photo: Veikko Somerpuro.

seremonia oli tavattoman pelkistetty. Seremoniaa edelsi IHME Helsingin yleisötyöntekijän lyhyt puhe, jossa tiivistettiin teoksen tarkoitus ja taustatyö ensimmäisen ja viimeisen metsän tunnistamiseksi. Tämän jälkeen vieno kellonsoitto käynnisti seremonian (kuva 1), jossa kutakin suitsuketta poltettiin hiljaisuudessa noin 15 minuutin ajan (kuva 2). Kumpulan seremonialla oli oma erikoisluonteensa, kun se lomittui aktiivisen, geologiaa ja paleontologiaa tutkivan instituutin ja opinahjon arkeen. Moni laitoksen opiskelija ja työntekijä käyttikin hyväkseen mahdollisuuden käväistä aistienvaraisella matkalla niin kaukaisessa Etelä-Amerikassa kuin paleotsooisessa alkumetsässäänkin.

IHME Helsingin kulttuurituottaja **Päivi Matala** kertoo tuokuseremonioiden herättäneen syyskuun aikana monenlaisia tunteita yleisön parissa. Lisäksi yleisöpalautteissa on kiitetty tieteen ja taiteen yhdistämistä. ”Palautteissa välittyy etenkin suru ja huoli ympäristön tilasta, mutta myös kiintymys ja halu säilyttää maailman metsät. Moni on palannut lapsuutensa metsämuistoihin ja toiset ovat pysähtyneet tähän hetkeen”, sanoo Matala.

FT J. SAKARI SALONEN
(sakari.salonen@helsinki.fi)

Kirjoittaja on akatemiaturkija ja ”To Burn, Forest, Fire”-teoksen tieteellisen asiantuntijaryhmän jäsen.

Summary:

The IHME Helsinki modern art commission brought Paleozoic and modern-day forests to the Kumpula campus

The general public and art lovers in Helsinki had a unique opportunity to explore Earth's

distant past in September 2021 as the 2021 commission of the modern art organization IHME Helsinki (<https://www.ihmehelsinki.fi/>) was presented around the city. The work ”To Burn, Forest, Fire” by the Scottish artist Katie Paterson recreated the scents of the first and last forests on Earth, with the aim of drawing attention to the ongoing ecological crisis. In Paterson's artwork, the first forest was represented by the Devonian fossil forest discovered in New York state and the last forest by the modern-day Amazon. A team of scientists aided Paterson in identifying the chemical and biological constituents of the two forests, which allowed the scents of the forests to be developed into incense. The scientific process to reconstruct the scents was detailed in *Geologi* 2/2012 (Paterson et al. 2021; an English version is available online at <https://www.geologinenseura.fi/fi/geologi-lehti/2-2021>). During September, the incense was burned in 35 low-key ceremonies at 15 locations in Helsinki, allowing the participants to travel across time from the primordial forests of the Paleozoic. Among the ceremonies was one held at the Kumpula campus of University of Helsinki, one of the key locations in Finland for the scientific inquiry into Earth's distant past.

Lisätietoa

- Paterson, K., Maguire, S., Salonen, J.S. & Zalasiewicz, J., 2021. Taide kohtaa geologian. *Geologi* 73, 66–71.
- Lipponen, S., 2021. Eri puolilla Helsinkiä järjestetään seremonioita, joissa voi haistaa, miltä tuoksuu 385 miljoonaa vuotta sitten kasvanut metsä – Kuinka se on mahdollista? Helsingin Sanomat 3.9.2021. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000008228511.html> [30.9.2021]
- YLE, 2021. Pääuutislähetys 3.9.2021. <https://areena.yle.fi/1-50622055> [30.9.2021]